

Nr 750

Av herr Hedin m. fl., i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 19, angående vissa frågor rörande älgjakt m. m.

(Lika lydande med motion nr 635 i Första kammaren)

Frågan om älgjaktens organisation har under lång tid livligt diskuterats i första hand bland jägarna och i deras olika organisationer. Förslag om helt reglerad älgjakt framlades av Svenska jägareförbundet i 1955 års omarbetade älgbetänkande och nu senast med detta betänkande som grund av 1949 års jaktutredning jämlikt SOU 1964: 11, älgfrågan.

Mot tanken på en helt reglerad älgjakt i enlighet med hittills framlagda förslag har stark kritik riktats framför allt i två avseenden. Dels har man ansett att de olika förslagen skulle innebära ett väsentligt intrång i markägarnas fria jakträtt och framför allt då för innehavare av mindre marker samt att frivilligheten komme att bli illusorisk, dels har förslagen ansetts innebära betydande administrativa arrangemang och därmed medföra såväl onödigt krångel som onödiga kostnader. Dessa synpunkter har också framförts av i propositionen redovisade remissmyndigheter, t. ex. av länsstyrelsen i Jämtlands län, vilket län f. ö. av utredningen föreslagits som försökslän, av RLF och av Jägarnas riksförbund.

Vi anser dessa synpunkter vara värda allt beaktande och hälsar med tillfredsställelse att departementschefen mot bakgrund av remissinstansernas invändningar icke föreslår någon försöksverksamhet förrän ytterligare överväganden kommit till stånd.

Ett av syftemålen med den helt reglerade älgjakten är att ha full kontroll över älgstammens beskattning och därmed dess önskvärda storlek. Vi anser det vara ytterst tveksamt om man kan nå detta syfte med föreslagen reglering. Inte minst senare års erfarenheter ger vid handen att älgarna är mycket rörliga och att de under relativt lång tid i stor utsträckning överger vissa ståndorter och är koncentrerade på andra vilka därtill varierar från år till år. Orsakerna tycks i stort sett vara okända, men att t. ex. tiden för skörden, lövfällningen, tillgång till vatten och olika väderleksförhållanden inverkar synes vara uppenbart. Det torde därför även om älgjaktsområdena göres stora och jakttiden relativt lång vara svårt eller omöjligt att erhålla den beräknade och önskvärda avskjutningen. Den mera irrationella beskattning som nu sker genom den allmänna jakten innebär i praktiken en utjämning genom att inom de områden där för året älg tillgången är särskilt riklig be-

skattningen blir betydligt hårdare än vad som skulle medges vid normal licensgivning. Inom andra områden kan det samma år vara mindre gott om älg och omöjligt att uppnå normal beskattning vare sig under allmän jakt eller under licensjakt. Ser man till en följd av år sker emellertid en viss utjämning som innebär en någorlunda rättvisa mellan olika områden i fråga om beskattning.

Nuvarande förhållanden är emellertid inte tillfredsställande av flera skäl. Den allmänna jakten medför dels att beskattningen blir för hård inom vissa områden, dels att viltvårdssynpunkten ofta kommer i skymundan. Fortfarande skjuts i alltför stor utsträckning kalvförande kor. På grund av kalvförbudet under allmän tid lämnas därvid ensamma kalvar kvar vilka avsevärt hämmas i sin utveckling. Till följd av alltför hård beskattning i övrigt på äldre djur, inte minst äldre tjurar, blir det dessutom ont om gott avelsmaterial med åtföljande tydligt skönjbara tendenser till degeneration av stammen.

En utökad licensjakt, som f. ö. departementschefen föreslår, är i och för sig önskvärd, men därmed är inte sagt att man måste ha en helt reglerad älgjakt. En sådan drabbar i hög grad ägare av mindre marker i synnerhet dem som regelmässigt kunnat skjuta flera älgar på en mycket begränsad areal på grund av att det funnits en bra »älgväxel» på marken. Detta senare förhållande är emellertid inte heller särskilt tilltalande och innebär en orättvisa gentemot grannmarkerna vare sig dessa är stora eller små.

Rätten att på egen mark fälla och behålla villebråd i enlighet med 2 § 1 mom. jaktlagen har varit hävd i vårt land i varje fall sedan 1789, då denna grundläggande syn på jakträtten i Sverige inskrevs i en kungl. förordning. Den kanske starkaste reaktionen mot förslag om helt reglerad älgjakt är att denna rätt för många mindre markägare blir helt illusorisk. För att undvika detta har tanken om att varje markägare även om arealen i och för sig kan anses vara för liten för att »avkasta» en älg ändå borde ha chansen att fälla och behålla en älg å sin mark. Detta är en av grundtankarna bakom det s. k. Sörmlandsförslaget, som här återgives.

1. Så stor del av alla älgmarker som möjligt bör på frivillig väg sammanlösas till större älgjaktsområden, där rationell avskjutning kan ske. En intensiv propaganda bör insättas på såväl bildande av älgjaktsområden som sättet för älgjaktens bedrivande.

2. Älgjakten bedrivs dels under en kortare licenstid av fem dagar, dels under en längre om 30 dagar med början samma dag som den korta licenstiden. Under den kortare licenstiden må ägare av jordbruks- eller skogsfastighet själv eller genom annan person fälla högst en älg å respektive fastighet.

Under den längre licenstiden må dels den som disponerar fastigheter inom länet till en sammanlagd areal av lägst 200 ha efter ansökan fälla högst en älg å någondera fastigheten, dels den som disponerar sammanhängande marker större än 200 ha efter ansökan och prövning fälla en eller flera älgar.

3. Kalvförbudet upphör.
4. Älgavgiften föreslås vara lika för kort och lång licenstid.
5. Älgskadenämnd och värdering av älgskador bibehålles liksom nu. Arealgränsen höjes till 50 ha.

Full anslutning till förslaget har lämnats av jägarna i Södermanland såväl inom länets jaktvårdsförening som av andra jägare, bl. a. anslutna till Jägarnas riksförbund och Landsbygdens jägare, vilka deltagit i ett välbesökt offentligt möte med diskussion om älgjaktens organisation. Länsstyrelsen i Södermanlands län har i samband med remissyttrandet över det sista älgjaktbetänkandet förordat att förslaget får prövas i länet. Förslaget har väckt sympati också i jägarkretsar långt utanför länet.

Den kritik mot förslaget, som har framförts, har främst inneburit att man ansett det vara för generöst att en älg skall få skjutas på varje fastighet i de fall en markägare har flera små fastigheter gränsande till varandra eller åtskilda. Mot detta kan genmälas, att enligt nuvarande bestämmelser får under allmän tid hur många älgar som helst fällas på varje fastighet. Å andra sidan kan man tänka sig att förslaget modifieras därhän, att rätten att fälla en älg jämlikt punkt 2 första stycket här ovan ej avser »respektive fastighet» utan varje markägares samlade fastighetsinnehav inom en och samma socken eller kommun.

Vi finner det här återgivna förslaget vara värt att prövas, då vi anser det vara enkelt och då det utan att alltför mycket inskränka markägarnas fria jakträtt ändå torde medge tillräcklig grad av önskvärd reglering av älgjakten. Tillvägagångssättet vid licensgivning kan helt bygga på nuvarande praxis. Den kortare licensen på mindre marker för enbart en älg kan tänkas bli oberoende av ansökan och generell genom särskild länsstyrelsens förordning. Erforderlig kontroll bör kunna klaras utan större arrangemang under medverkan av jaktvårdscheferna i respektive socknar.

Vi förordar därför att förslaget dels jämsides med förslaget från 1949 års jaktutredning får ligga till grund för de ytterligare överväganden som jordbruksministern förebådat, dels samtidigt med överarbetat förslag till helt reglerad älgjakt får prövas i Södermanland och eventuella andra län som så önskar.

För att vinna framtida erfarenheter borde det vara värdefullt att pröva flera olika system för älgjaktens organisation inte minst därför att förhållandena i fråga om älgjakt kan vara olika i olika delar av vårt land. Under förutsättning att jägaropinionen och länsstyrelsen i ett län stöder ett förslag borde det efter prövning av Kungl. Maj:t kunna få bli föremål för försök vid sidan av andra system.

Med hänvisning till vad vi här anfört hemställes,

att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte anhålla att Kungl. Maj:t vid överarbetning av förslaget till reglerad älgjakt måtte beakta vad i motionen anförts samt medgiva

att jämsides med det förslag som översynen kan ge anledning till jämväl andra förslag må kunna få prövas i de län där jägaropinionen och länsstyrelsen stöder sådant förslag.

Stockholm den 10 februari 1965

Carl Eric Hedin

Emil Elmwall

Ragnar Ekström

Sigvard Larsson

Anders Dahlgren

Sigvard Rimås

Per Petersson

Ingvar Svanberg

Nr 751

Av herr Hamrin i Kalmar, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 19, angående vissa frågor rörande älgjakt m. m.

I proposition nr 19 redovisas vissa överväganden rörande älgjakten. En minskning av älgstammen anses motiverad på grund av den betydande skadegörelse som älgarna förorsakar på gröda och skog samt de trafikolyckor som ofta inträffar på grund av kollision mellan älg och bil.

Departementschefen meddelar att han har för avsikt att uppdra åt den centrala tillsynsmyndigheten — enligt förslaget statens naturvårdsnämnd — att närmare utreda frågor, som hänger samman med en skisserad försöksverksamhet med reglerad älgjakt inom vissa län samt att därefter på nytt anmäla frågan om denna försöksverksamhet för riksdagen. Mot detta förfaringssätt har jag ingenting att erinra. En sådan reglerad jakt skulle sikta till att dels hålla älgstammen inom rimliga gränser och dels införa en bättre ordning som skyddar både människor och djur från onödigt lidande. Sedan utredningen verkstälts och framlagts för riksdagen kommer vi på nytt att få tillfälle att ta ställning till formerna för en reglerad älgjakt.

I avvaktan på en sådan ny ordning har departementschefen för avsikt att sänka kraven på arealstorleken för bedrivande av licensjakt. Dessa nya principer för licensgivning bör enligt departementschefen även iakttagas då domänstyrelsen upplåter jakträtt till älg på kronomark. En sådan ordning förefaller både riktig och naturlig, om man önskar en större avskjutning. Beträffande kronans arrenden borde det redan tidigare ha varit lämpligt att knyta jakträtten till den längre licenstiden, eftersom kronan i licensen bestämmer antalet älgar som får fällas, och jaktområdet sannolikt i de flesta fall till form och storlek uppfyller de normala kraven för jaktområde med licens.